

*Dr. D.G. Snijelaar, G.B. Eindhoven, S.F. van den Heuvel en prof.dr. G.J. Scheffer
(redactie)*

Probleemgeoriënteerd denken in de anesthesiologie

Een praktijkboek voor de opleiding en de kliniek

Tweede, geheel herziene druk

De Tijdstroom, Utrecht

Tweede, geheel herziene druk 2016.

Eerste druk, tweede oplage 2010.

Eerste druk 2008.

© De Tijdstroom Uitgeverij, 2008. De auteursrechten der afzonderlijke bijdragen berusten bij de auteurs.
Omslagontwerp: Cees Brake bno, Enschede.

Uitgegeven door De Tijdstroom Uitgeverij bv, Postbus 775, 3500 AT Utrecht.

E-mail: info@tijdstroom.nl.

Internet: www.tijdstroom.nl.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Waar dit mogelijk was, is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontlenen aan in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen, zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht, Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp.

Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 5898 287 2

NUR 876

Inhoud

Voorwoord	9
Van de redactie	10
1 Anesthesie bij dagbehandeling <i>J.H. Eshuis, C.R.M. Barends en M.H. Yntema-Kalff</i>	11
2 Anesthesie bij transurethrale resectie van de prostaat (TURP) <i>M.J.L. Bucx</i>	23
3 Patiënte wordt niet wakker <i>E. Wolthuis, N. Hoogerwerf en L.J. Hoogenboom</i>	33
4 Cannot intubate, cannot ventilate <i>G.B. Eindhoven en F. Venema</i>	43
5 Een cholecystectomie bij een patiënte met nierfalen <i>M.S. Schooneveldt, R.R. Berendsen, R.G.L. de Sévaux en J. Driessen</i>	57
6 Klassieke cholecystectomie bij een patiënte met COPD <i>L.M. Dijkema en L.P.H.J. Aarts</i>	65
7 Een sectio caesarea <i>E.Y. Sarton en A. Dahan</i>	75
8 Een patiënte met pre-eclampsie <i>E.J.R. Egberink en A. Middeldorp</i>	83
9 Pijnstilling op de verloskamers <i>M.E. Sitsen</i>	93
10 Totaal intraveneuze anesthesie en sedatie <i>E.Y. Sarton en J. Vuyk</i>	101
11 De oudere patiënt <i>B.Th. Veering</i>	111
12 Een patiënte voor een voorvoetamputatie <i>G.L. Poortmans</i>	121
13 'Ja, de vorige narcose ging geloof ik niet helemaal goed' <i>G.L. Poortmans</i>	129

14 Een klacht, en dan...	
<i>J.S. Pöll en R.A. Thieme Groen</i>	137
15 Een traumapatiënt met massaal bloedverlies	
<i>L.M. Blok, A.W.M.M. Koopman-van Gemert en G.B. Eindhoven</i>	145
16 Een patiënt met een ulnarisletsel	
<i>S.H. Renes, N. van Alfen en D.G. Snijdelaar</i>	163
17 Een comateuze patiënt op de afdeling spoedeisende eerste hulp	
<i>G.J. Scheffer, R.J.M. Strack van Schijndel † en G.B. Eindhoven</i>	171
18 Een verkeersslachtoffer	
<i>O.L. Cremer, B. Dercksen en G.B. Eindhoven</i>	181
19 Doe normaal!	
<i>R.G. Hoff</i>	191
20 'Dokter, ik word toch niet wakker tijdens de narcose?'	
<i>J.M.J. Mourisse en C.J. Kalkman</i>	201
21 'Er zit iets in mijn hoofd'	
<i>M. Klimek en A.R. Absalom</i>	211
22 MRI en het mentaal geretardeerde kind	
<i>M. Hagens en P. Diagos</i>	225
23 Locoregionale anesthesie bij kinderen	
<i>L.K.P. Tielens en G.J. van Geffen</i>	235
24 Transport van de ic-behoefte patiënt	
<i>J.H.J. Meeder, E.J. van Lieshout en J.M. Droogh</i>	245
25 Een patiënte op de wachtlijst voor een orthotopie levertransplantatie wordt opgenomen met een ingeklemde hernia umbilicalis	
<i>T.H.N. Groenland, J.K.G. Wietasch en H.G.D. Hendriks</i>	255
26 Acute dyspneu na septumcorrectie	
<i>W.A. Visser en G.B. Eindhoven</i>	269
27 Een patiënt voor een carotisendarteriëctomie	
<i>D.G. Snijdelaar en G.J. Scheffer</i>	275
28 Anesthesie bij een electieve operatie voor een aneurysma van de aorta abdominalis	
<i>L.M. Blok en A.A. Broekema</i>	287

29 De opvang van een acuut verslechterende patiënt op de afdeling <i>D.H.T. Tjan, A.M. Peters van Ton en D. Sep</i>	297
30 Welke van de drie: isofluraan, sevofluraan of desfluraan? <i>J.G.C. Lerou en D.G. Snijdelaar</i>	311
31 Een patiënt voor een thoracotomie <i>C.P. Bleeker en R.P. Funnekotter</i>	323
32 Plaatsing van een elleboogprothese onder locoregionale anesthesie <i>G.J. van Geffen en J. Bruhn</i>	343
33 Artroplastiek van de knie en locoregionale technieken <i>G.J. van Geffen en J. Bruhn</i>	353
34 Een kind met een wilmstumor <i>M.M.W. Leeuwerik, L.K.P. Tielens en J.J. Driessen</i>	363
35 Een patiënt voor een manuele placentaverwijdering <i>M.M.J. Snoeck en F.Th.M. ten Have</i>	375
36 Een opioïdafhankelijke patiënt gepland voor een electieve laparotomie <i>R.T.M. van Dongen, M.P. Neeleman en G.B. Eindhoven</i>	385
37 Minderjarige Jehova's getuigen en acute operatieve ingrepen <i>D.G. Snijdelaar, G.J. Scheffer en G.B. Eindhoven</i>	395
38 Not to be resuscitated <i>I. Corté, G.J. Scheffer en D.G. Snijdelaar</i>	401
39 Slap handje <i>D.G. Snijdelaar en M. Klimek</i>	409
40 Een patiënte voor een gastric bypass <i>E. Hammink en E.T. Kamphuis</i>	419
41 Een kind voor adenotonsillectomie <i>F.Th.M. ten Have en M.M.J. Snoeck</i>	433
42 Een patiënt met een epidurale katheter voor postoperatieve pijnstilling <i>I.F. Panhuizen, M.A.H. Steegers en A.W.M.M. Koopman-van Gemert</i>	445
43 De consulent acute pijn <i>H.J. Gerbershagen en M. Marsman</i>	455

44 Postoperatieve nausea en vomitus (PONV) <i>F.O. Kooij en T.H. Kappen</i>	465
45 Pulmonale hypertensie <i>J. van der Maaten en J. Hofland</i>	477
46 Procedurele sedatie en analgesie bij een ERCP op de endoscopieafdeling <i>S.A.S. van den Heuvel en M. Vaneker</i>	491
47 Een patiënt met aortaklepstenose voor een niet-cardiale ingreep <i>P. Schober, L.A. Schwarte en S.A. Loer</i>	499
48 Een patiënt gepland voor een schildklieroperatie <i>L.A. Schwarte, P. Schober en S.A. Loer</i>	513
49 Een patiënte met elektrolytstoornissen voor een laparotomie <i>N. Koopmans en M.W.N. Nijsten</i>	523
50 Medicatiefouten in de anesthesiologie <i>D.G. Snijdelaar en G.J. Scheffer</i>	535
51 Preoperatieve hypertensie, peroperatieve hypotensie en postoperatieve hypertensie <i>J.B. Bijker, D.G. Snijdelaar en G.J. Scheffer</i>	543
52 NOAC's en postoperatieve cardiale ischemie <i>F. van Lier, H.G.D. Hendriks en I.C.C. van der Horst</i>	553
Afkortingen	563
Medewerkers	567
Register	569

Voorwoord

Anesthesiologie en perioperatieve zorg hebben op de lange termijn invloed op de kwaliteit van leven van patiënten die een operatie ondergaan. Om de best mogelijke anesthesiologische zorg te kunnen bieden, is naast goede theoretische onderbouwing en kennis van Nederlandse en internationale richtlijnen, vooral veel praktische ervaring nodig.

Probleemgeoriënteerd denken in de anesthesiologie beantwoordt aan de hand van concrete casussen de standaardvragen die de anesthesioloog zich bij elke patiënt opnieuw moet stellen. Het is een praktijkboek voor de opleiding en de kliniek. Het is de redactie en auteurs gelukt om op zeer diverse perioperatieve problemen antwoorden te formuleren. De gekozen 52 onderwerpen omvatten een groot deel van de dagelijkse anesthesiologische routine. Hierbij wordt duidelijk dat er meer wegen naar Rome leiden, maar dat de kernprincipes voor de preoperatieve evaluatie, de intraoperatieve behandeling en monitoring en het postoperatieve traject voor alle patiënten duidelijk gedefinieerd zijn. De perioperatieve zorg is aan verandering onderhevig, denk daarbij aan het intraoperatieve vochtbeleid, antistolling, beleid bij massaal bloedverlies en de monitoring van patiënten. In deze geheel herziene tweede druk van dit praktijkboek hebben de auteurs rekening gehouden met de actuele ontwikkelingen en hebben zij hun persoonlijke ervaring en expertise verwoord. Nieuw is de inclusie van vragen volgens het format van het EDAIC-examen aan het eind van elk hoofdstuk.

Ik ben ervan overtuigd dat dit praktijkboek een bijdrage zal leveren aan een verdere verhoging en standaardisatie van de kwaliteit van anesthesiologische zorg. Het is met name interessant voor collega's in opleiding en collega's die zijn betrokken bij de opleiding, maar ook voor alle collega's die op de hoogte willen blijven van de actuele professionele standaard. Ik wens iedereen veel leesplezier.

Prof.dr. S.A. Loer

Hoogleraar Anesthesiologie, VUmc Amsterdam

Van de redactie

In 2008 verscheen de eerste druk van *Probleemgeoriënteerd denken in de anesthesiologie*. Al snel bleek dat dit boek voorzag in een duidelijke behoefte. Na zeven jaar was het boek echter toe aan een ingrijpende herziening. Boukes Eindhoven en Sander van den Heuvel hebben plaatsgenomen in de redactie om, samen met Dik Snijdelaar en Gert Jan Scheffer, deze herziening ter hand te nemen. De nieuwe redactie heeft zich vooral gericht op onderwerpen die te maken hebben met de directe, perioperatieve patiëntenzorg. De hoofdstukken zijn, zo veel mogelijk, geschreven door auteurs uit verschillende instituten. Dit om een zo representatief mogelijk beeld te krijgen van het thans in Nederland gevoerde anesthesiebeleid. De redactie is de auteurs zeer erkentelijk voor de vruchtbare en inspirerende samenwerking.

Voor commentaar, vragen of suggesties kunt u zich wenden tot Dik Snijdelaar (SnijdelaarD@zgv.nl) of Boukes Eindhoven (g.b.eindhoven@umcg.nl).

September 2015

Dik Snijdelaar
Boukes Eindhoven
Sander van den Heuvel
Gert Jan Scheffer